

Handläggare:

Marianne Hedberg, mh

Tel: 08-580 291 04

Doknamn :moh\mhn\tj\lgönvoinr.mh

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Bildande av Görvälns naturvårdsområde i Järfälla kommun

Förslag till beslut:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden förklarar med stöd av 19 § Naturvårdslagen (1964:822) samt Länsstyrelsens beslut om delegering till Järfälla kommun att fatta beslut om inrättande av naturvårdsområde mm (Länsstyrelsens dnr 11.1295-478-90) det område som anges på bilagd karta (bilaga 1:1) som naturvårdsområde.

Naturvårdsområdets namn ska vara **Görvälns naturvårdsområde**.

Uppgifter om naturvårdsområdet, beskrivning av området, ärendets beredning samt ändamålet med naturvårdsområdet framgår av miljö- och hälsoskyddskontorets tjänsteutlåtande daterat 1995-05-16.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden förordnar med stöd av 10 och 19 §§ Naturvårdslagen om föreskrifter för naturvårdsområdet i enlighet med miljö- och hälsoskyddskontorets tjänsteutlåtande daterat 1995-05-16.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden meddelar med stöd av 22 § Naturvårdsförordningen (1976:484) föreskrifter om naturvårdsförvaltningen i enlighet med miljö- och hälsoskyddskontorets tjänsteutlåtande daterat 1995-05-16 med bilagt förslag till skötselplan (bilaga 2).

Ovanstående beslut kan överklagas hos Länsstyrelsen. Överklagandet ska sändas till Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Box 55, 175 21 Järfälla, inom tre veckor från delgivningen av beslutet.

Miljö- och hälsoskyddskontoret

1995-05-16

Dnr: 22/94 830

Uppgifter om naturvårdsområdet

Namn	Görvälns naturvårdsområde
Kommun	Järfälla
Socken	Järfälla
Läge	Ekonomiska kartan blad nr 108 83 Naturvårdsområdet ligger ca 20 km nordväst om Stockholms centrum.
Gräns	Innerkanten av den streckade linjen som anges på bifogad karta (bilaga 1:1). Området gränsar till Mälaren i väster, Görvälns naturreservat i norr och i söder samt till Jakobsberg i öster
Fastighet	Dikartorp 3:1 (Se karta över fastigheter och ledningsrätter, bilaga 1:2)
Markägare	
Övriga sakägare	Kommunalförbundet Norrvatten Vattenfall Mellansverige Stockholm Energi AB (Se karta över fastigheter och ledningsrätter, bilaga 1:2)
Area	Ca 223 ha
Därav landarea	Ca 181 ha
Naturvårdsförvaltare	Järfälla kommun, Stadsbyggnadsnämnden

Miljö- och hälsoskyddskontoret

1995-05-16

Dnr: 22/94 830

Beskrivning av området

Naturvårdsområdet begränsas i väster av Görvälnfjärden i Mälaren, i norr och i söder av Görvälns naturreservat och i öster av bebyggelse i västra Jakobsberg.

Området har en varierande natur med barrskogar och hållmarker, lövskogar samt åkermarker. Läget utmed den obebyggda Mälarstranden insprängt i det större sammanhängande naturområdet Görvälnreservatet bidrar stort till områdets attraktivitet. Närheten till tätbebyggda områden i Järfälla gör området värdefullt som strövområde och för svamp- och bärplockning och naturstudier.

I kommunens naturinventering anges att området hyser bl a friskäng, eklundar, fuktlövskog och en örtrik blandskog. Vidare nämns här exempel på mindre vanliga arter såsom sårläka, kungsängslilja och myskmadra. Genom området flyter en liten bäck, Dikartorpsbäcken, som mynnar i Mälaren. I dess nedre lopp bildas på våren små porlande fall som rinner genom en ädelövskogslund där bl a ormbär och stinknäva växer. Här häckar bl a härmsångare och svarthätta.

Centralt i området ligger Dikartorps gård omgiven av åkermarker. Genom gården och hela området går en väg som används flitigt som promenadstråk.

Mälaren med strandområden har i naturresurslagen angivits vara av riksintresse, särskilt med tanke på friluftsliv och turism. Hela Görvälnområdet ingår vidare i det i regionplanen angivna "gröna bälte" av naturmarksområden som omger Storstockholm.

En stor del av Görvälns naturvårdsområde ingår i det av riksantikvarieämbetet angivna riksojektet för kulturminnesvård *Görväln-Lennartsnäs-Stäksön*.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen i Järfälla kommun har hos länsstyrelsen i Stockholms län ansökt om delegation enligt 43 § naturvårdslagen att inrätta naturreservat eller naturvårdsområde inom Görvälnområdet. Länsstyrelsen meddelade i beslut 91-06-25 en sådan delegation.

Samråd har skett med länsstyrelsen i Stockholms län. Förslag till beslut och skötselplan har under februari-mars 1995 remitterats till berörda sakägare.

Miljö- och hälsoskyddskontoret

1995-05-16

Dnr: 22/94 830

Grund för beslutet

Området äger i sin helhet ett mycket högt värde för det rörliga friluftslivet. Tillgångarna utgörs av det småbrutna landskapet med inslag av botaniskt värdefulla lokaler. Vattenkontakten med Mälaren gör området ytterligare tilltalande. Området har ett stort värde som utflyktsmål för skolor och barnomsorg. Vidare ligger området insprängt i det av kommunen avsatta Görvälnreservatet och utgör således en förutsättning för Görvälnområdet som en naturlig helhet för friluftsliv och naturvård. Mot bakgrund av ovanstående är det motiverat att avsätta området som naturvårdsområde.

Ändamålet med naturvårdsområdet

Ändamålet med naturvårdsområdet är att bevara ett stort sammanhängande tätortsnära naturområde och kulturlandskap av mycket högt värde för allmänhetens friluftsliv, samt att skydda och vårda områdets vetenskapliga och kulturhistoriska värden. Större nya anläggningar för friluftslivet ska inte iordningställas, utan begränsas till rastplatser, gång- cykelvägar etc. De naturgivna förutsättningarna ska vara styrande för områdets utnyttjande.

Föreskrifter för naturvårdsområdet

A. Föreskrifter med stöd av 19 § naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturvårdsområdet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som ändrar områdets topografi som att spränga, schakta, utfylla eller muddra
2. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel samt för jord- och skogsbrukets behov
3. uppföra helt ny byggnad. Miljö- och hälsoskyddsnämnden kan dock lämna tillstånd för ekonomibyggnad som krävs för jordbrukets behov, byggnad som ersätter tidigare förstörd sådan, eller för byggnad som erfordras för friluftslivets behov. Vidare kan tillstånd ges för om- och tillbyggnad av befintlig bebyggelse
4. uppföra stängsel eller andra hägnader med undantag för staket kring bebyggd tomtplats. Dock får erforderliga stängsel för betesdjur uppföras under förutsättningar att genomgångar anordnas så att

Miljö- och hälsoskyddskontoret

1995-05-16

Dnr: 22/94 830

allmänhetens tillträde till området inte hindras eller avsevärt försvåras

5. anlägga campingplats eller andra större anläggningar för friluftslivet
6. skogsplantera mark som inte var skogbevuxen vid tiden för detta beslut.

Utan Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillstånd är det förbjudet att

7. använda kemiska bekämpningsmedel
8. anlägga väg, stig eller parkeringsplats
9. anlägga brygga
10. dra fram mark- eller luftledning
11. upplåta områden, stigar och vägar för ridning

Föreskrifterna ovan ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med naturvårdsområdet och som är angivna i bifogad fastställd skötselplan (bilaga 2). Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för de arbetsföretag som krävs för att underhålla ledningar och fullgöra normala skogliga åtgärder utefter ledningsgator.

B. Föreskrifter med stöd av 19 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose ändamålet med naturvårdsområdet förpliktas markägaren, arrendatorn och andra innehavare av särskild rätt till marken att tåla att de åtgärder och anordningar vidtas som framgår enligt nedan:

1. utmärkning av naturvårdsområdets gränser, uppsättning av informationsskyltar och övriga upplysningsskyltar
2. underhåll av Upplandsleden för allmänhetens friluftsliv

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturvårdsområdet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och förordningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, skada vegetationen i övrigt t ex genom att gräva upp ris, örter, gräs, mossor eller lavar
3. störa djurlivet (t ex genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräl- och groddjur)
4. medföra hund eller katt som inte är kopplad
5. elda annat än på anvisade och iordningställda platser
6. tälta under längre tid än två dygn
7. rida annat än i anvisade områden
8. framföra motordrivet fordon annat än på anvisade, för allmän trafik upplåtna, vägar
9. bruka störande motordriven anordning för lek eller sport
10. utan tillstånd från naturvårdsförvaltaren anordna snitslade spår, fasta orienteringskontroller eller anordna tävlingar med fler deltagare än 200
11. landa på mark eller vatten med luftfarkost.

D. Föreskrifter med stöd av 22 § naturvårdsförordningen om naturvårds-förvaltningen.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Järfälla kommun, meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 2). Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska utredningen
2. Naturvårdsområdet ska utmärkas enligt Svensk standard (SIS 03 15 22) och SNV:s anvisningar.

Miljö- och hälsoskyddskontoret

1995-05-16

Dnr: 22/94 830

3. Naturvårdsförvaltare ska vara Stadsbyggnadsnämnden, Järfälla kommun. Vid förvaltningen ska samråd fortlöpande ske med Miljö- och hälsoskyddsnämnden och berörda markägare.

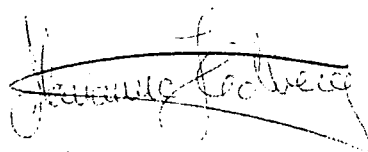
Miljö- och hälsoskyddskontorets synpunkter

Föreliggande förslag till föreskrifter och skötselplan för Görvälns naturvårdsområde har tagits fram av stadsbyggnadskontorets park- och naturvårdsavdelning i enlighet med Naturvårdsverkets Råd och Riktlinjer och i samråd med Länsstyrelsen och berörda markägare. Förslaget har remissbehandlats i flera steg, under 1993 till sakägare och föreningar och under 1995 till enbart sakägare. En sammanställning av remissyttrandena från det senare remisstillfället redovisas i bilaga 3. Markägarna har i svar på remiss om naturvårdsområde avstyrkt förslaget i sin helhet.

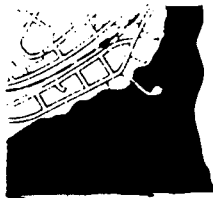
Som redovisas ovan under "Ändamål med naturvårdsområdet" är avsikten med skyddet att bevara ett stort sammanhängande tätortsnära naturområde. Naturvårdsområdet utgör en naturlig fortsättning av Görvälns naturreservat, miljö- och hälsoskyddskontoret anser därför att det är av vikt att hela Görvälnsområdet skyddas. De föreslagna föreskrifterna för naturvårdsområdet bedöms endast medföra mindre intrång i markägarens rätt att förfoga över fastigheten och får inte hindra pågående markanvändning.

Arne Edholm
miljö- och hälsochef

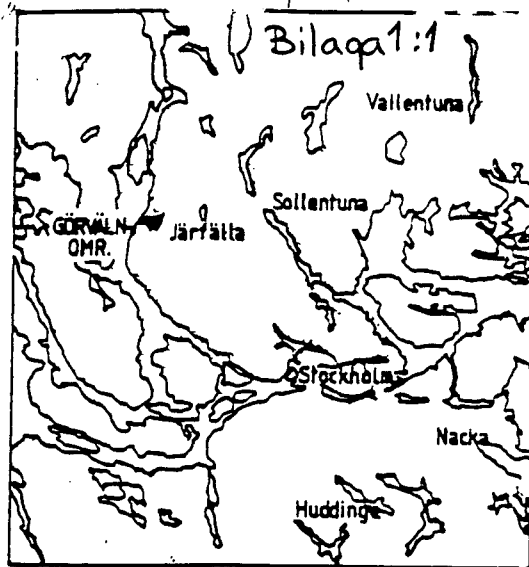
Marianne Hedberg
miljöingenjör

GÖRVÄLN

NATURVÅRDSOMRÅDE

Järfälla Kommun

Skala 1:40 000

Bedömd ur sekretessynpunkt
för spridning
Stafens kartmätarverk 1986.11.01

Miljö- och hälsoskyddskontoret

1995-05-16

Jnr: 1994 5022 NA

Handläggare:

Marianne Hedberg, mh

Tel: 08-580 291 04

Doknamn :mahed\natur\görväl\nsamrvo.mh

Sammanställning av yttranden över Beslutsunderlag för inrättande av Görvälns naturvårdsområde, Järfälla kommun

RemissyttrandenSvar på remissyttranden 1.**Fastighetsägarna till Dikartorp 3:1**

1. Framför att de föreslagna föreskrifterna är alltför ingripande för att enbart reglera ett naturvårdsområde. Man anser att föreskrifterna motverkar möjligheterna att bedriva jord- och skogsbruk. Med anledning av detta påpekas att området enligt Naturvårdslagen måste avsättas som naturreservat.

Föreskrifterna för naturvårdsområdet har utformats på ett sådant sätt att pågående markanvändning inte avsevärt försvåras.

2. Det anses direkt olämpligt att inrätta fasta installationer såsom torrdass och grillplatser.

Föreskrifterna ändras.

3. Det anses inte lämpligt att fastighetsägarna är tvingade till samråd i större utsträckning än vad som framgår av Skogsvårdslagen.

4. Föreskrifter och skötselplan anses i flera stycken vara vagt och oklart utformade och därmed svårtolkade.

5. Ägarna ifrågasätter även om inte förfarandet strider mot nu gällande lagstiftning inom EU.

Förfarandet överensstämmer med svensk lagstiftning.

Miljö- och hälsoskyddskontoret

1995-05-16

Jnr: 1994 5022 NA

RemissyttrandenSvar på remissyttranden 1.**Kommunalförbundet Norrvatten**

6. Förslaget om naturvårdsområde är i huvudsak positivt men får ej försvåra produktion och distribution av vatten från Görvälverket.

7. Informerar om eventuell framtida dubblering av ledningen Sandudden-Kallhäll.

Åtgärderna möjliggörs genom att Miljö- och hälsoskyddsnämnden kan ge tillstånd enligt föreskrift A 10.

8. Framför synpunkter på skötselplanens avsnitt 3.1.4 om vattenkvalitet. Tillståndet i den del av Mälaren som ligger inom naturreservatet anses ej tillfredsställande ur vattenkvalitetssynpunkt.

Skötselplanen konstaterar en gradvis förbättring från 60-talet. Mälar-kommitténs minskningsmål för N och P är ca 10-25 % mot nuvarande halter. Beskrivningen i skötselplanen justeras.

9. Framför synpunkter om båttrafiken på Mälaren.

Vattenfall regionnät AB

10. Företaget har kraftledningar med ledningsrätt och servitutsavtal genom området och har därmed rätt att vidta de åtgärder som krävs för skötsel och underhåll av ledningarna. Häri ingår röjning och avverkning av skog i ledningsgator och användande av fordon under alla tider av året.

Se punkt 11 nedan.

Miljö- och hälsoskyddskontoret

1995-05-16

Jnr: 1994 5022 NA

Remissyttranden

11. Företaget begär att punkt 1 i föreskrifterna för naturvårdsområdet kompletteras med "Undantag är åtgärder som ingår i normalt underhåll av ledningar". Dessutom begärs att föreskrifterna ska kompletteras enligt följande: "Föreskrifterna ska inte utgöra hinder mot de arbetsföretag som krävs för att underhålla ledningar och fullgöra normala skogliga åtgärder utefter ledningagator samt att dylika åtgärder inte medför anmälnings- och samrådsskyldighet innan åtgärderna får vidtagas"

Det påpekas dock att företaget avser att informera Miljö- och hälsoskydds-nämnden vid större planlagda underhålls-åtgärder.

Stockholm Energi AB

12. Framhåller att inrättandet av naturvårdsområdet inte får innebära inskränkning i företagets rätt att enligt gällande ledningsrätter och servitutskontrakt underhålla, reparera, bygga om eller ha tillsyn till ledningen.

Svar på remissyttranden 1.

Synpunkten beaktas. En rekommendation om anmälan av åtgärder till naturvårdsförvaltaren läggs till i skötselplanens avsnitt 3. Tillsyn och samråd.

Se punkt 11 ovan.

Bilaga 1:2

TECKENFÖRKLARING	
—	Reservallgräns
—	Fastighetsgräns och beteckning
---	Ledningsrätt

JÄRFALLA KOMMUN		GÖRVÄLN	
TEKNISKA KONTORET		FASTIGHETER OCH LEDNINGS-	
Park- och naturvårdsavd.		RÄTTER	
95.0113		042-004	
0A		1:10 000	

INKOM LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLMS LÄN Miljövårdsenheten 1995-08-31
Kommun nr.

SKÖTSELPLAN

FÖR GÖRVÄLNS NATURVÅRDSOMRÅDE

Järfälla kommun

Kompl Naturvårdsförvaltare är Järfälla kommun, stadsbyggnadsnämnden. Skötsleplanen är fastställd den 19XX-XX-XX genom miljö- och hälsoskyddskontorets beslut efter samråd med länsstyrelsen i Stockholms län och berörda markägare. Planen ska gälla från och med 19XX-XX-XX.

Förord

Skötselplanen är upprättad av Järfälla kommun efter samråd med länsstyrelsen och berörda markägare.

Planen har tagits fram av park- och naturvårdsavdelningen vid stadsbyggnadskontoret i Järfälla kommun. Under arbetets gång har samråd fortlöpande skett med länsstyrelsens miljövårdsenhet.

Den 25 juni 1991 har kommunen erhållit delegation med stöd av 43 § andra stycket naturvårdslagen, och därefter fattat beslut om att inrätta ett naturvårdsområde för fastigheten Dikartorp 3:1.

Planens mål ska gälla för överskådlig framtid, medan åtgärderna avser den närmaste tiden. Dessa åtgärder kan dock ändras under förutsättning att de åsatta målen fortfarande nås.

Planen består av två delar. Första delen är en Allmän del som redovisar nuvarande förhållanden och som kan tjäna som en allmän beskrivning av områdets natur. Andra delen är en Plandel som lägger fast naturvårdsområdets framtida skötsel och disposition.

Till planen hör en skötselplanekarta där skötselområdena redovisas.

Kompl Planen är fastställd av miljö- och hälsoskyddsnämnden i Järfälla kommun genom beslut den 19XX-XX-XX (§ xx/xx). Planen ska gälla från och med 19XX-XX-XX

INNEHÅLLSFÖRTECKNING		<u>sid</u>
I	ALLMÄN BESKRIVNING	5
1.	ADMINISTRATIVA DATA	5
2.	GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER	6
3.	ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN	6
3.1	Naturförhållanden	6
3.1.1	Geologi	6
3.1.2	Vegetation och flora	7
3.1.3	Djurliv	8
3.1.4	Vattenområden	8
3.2	Kulturhistoriska förhållanden	8
3.3	Markanvändning	9
3.3.1	Skogsbruk	9
3.3.2	Jordbruk	9
3.3.3	Jakt och viltvård	9
3.3.4	Fiske	9
3.4	Tillgänglighet	9
3.5	Slitage- och störningskänslighet	10
3.6	Anordningar för friluftslivet	10
3.7	Inventeringar	10
3.8	Särskilda förordnanden	10
II	PLANDEL	11
1.	DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN	11
1.1	Övergripande mål	11
1.2	Generella riktlinjer och åtgärder	11
1.2.1	Hävd av skogsmark	11
1.2.2	Hävd av jordbruks- och annan kulturmark	12
1.2.3	Disposition och skötsel av vatten och strandområden	12
1.2.4	Fiske, jakt och viltvård	13
1.2.5	Fauna- och floravård	13
1.2.6	Disposition och skötsel av byggnader	14
1.2.7	Behandling av skötselområden	14
2.	ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV	16
2.1	Övergripande mål	16
2.2	Riktlinjer och åtgärder	16
2.2.1	Tillgänglighet	16
2.2.2	Anordningar för friluftslivet	16

		<u>sid</u>
2.2.3	Renhållning	17
2.2.4	Information	17
2.2.5	Utmärkning	17
3.	TILLSYN OCH SAMRÅD	18
3.1	Tillsyn	18
3.2	Samråd	18
4.	DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER	18
5.	FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN	18
5.1	Finansieringsplan	18
5.2	Ekonomisk plan	18
6.	LITTERATURLISTA	19

BILAGA 2:1 Formulär för dokumentation av utförda åtgärder

BILAGA 2:2 Karta över naturvårdsområdet Görvålns skötselområden

BILAGA 2:3 Ekonomisk plan

I. ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Naturvårdsom-
rådets namn Görvälns naturvårdsområde

Kompl Objektnummer XXYZZZ

kompl Beslutsdatum 19XX-XX-XX, att gälla fr o m 19XX-XX-XX

Kommun Järfälla

Registerområde Järfälla kommun

Fastigheter Dikartorp 3:1

Lägesbeskrivning Ekonomiska kartan blad nr 108 83.
Naturvårdsområdet ligger ca 20 km nordväst om Stockholms centrum. Området gränsar till Mälaren i väster och till kommun- delen Jakobsberg i öster samt till Görvälns naturreservat i norr och i söder

Area Ca 223 ha
därav landarea ca 181 ha

Markägare Margareta Kempe
Johan Kempff
Christina Kihl

Övriga sakägare Kommunalförbundet Norrvatten
Vattenfall Mellansverige
Stockholm Energi AB

Naturvårds-
förvaltare Järfälla kommun, Stadsbyggnadsnämnden

2. GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER

Se beslutet om inrättande av naturvårdsområdet.

3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Görvålnområdet är beläget i den naturgeografiska regionen 24, *Svealands sprickdalsterräng med lerslätter och sjöbäcken*.

3.1.1 Geologi

Naturgeografi

Området består i stort av två landskapstyper, det ena typiskt för Södertörn och norra Storstockholm, det andra typiskt för Mälardalen.

Den förstnämnda landskapstypen utgörs av ett sprickdalslandskap, som karaktäriseras av en starkt bruten topografi med delvis branta berg. Sprickdalslandskapet återfinns framförallt i områdets östra delar.

Mälardalslandskapet kännetecknas av flacka, uppodlade lerområden, med uppstickande moränkullar eller bergklackar. Landskapstypen återfinns främst kring själva gården Dikartorp.

Berggrund och jordarter

Berggrunden i området består till övervägande del av gnejser med inslag av Stockholmsgranit.

Jordarterna fördelar sig enligt gängse mönster. Höjdpartierna är ofta helt kala, genom den svallning som skedde då området i samband med landhöjningen kom att ligga i strandlinjen. I slutningarna återfinns moräner, mer eller mindre svallade och blockrika beroende på hur skyddade de legat. Svallsand har deponerats på vissa platser.

Glaciala och postglaciala leror förekommer i lågt liggande partier, där sedimentation och omlagring skett då dessa områden varit havsbotten. Torvjordar finns i begränsad omfattning, där topografi och grundvattenförhållanden givit förutsättningar för torvbildning.

Glacialleran och i viss mån moränen har, liksom i Uppland i övrigt, en relativt hög kalkhalt. Kalken härrör från avlagringar i Gävlebukten, som ingår i det material som omlagrats i samband med den senaste istiden. Hög kalkhalt ger förutsättningar för en rik växtlighet.

Spår efter isen märks bland annat i isräfflor och andra strukturer i de isslipade hållar som är vanliga i området. Exempel på sådana strukturer kan ses bl a på berghällarna utefter Mälars-tranden.

3.1.2 Vegetation och flora

Området har en varierande natur med ett relativt småbrutet landskap, bestående av barr- och lövskog, åkrar samt några mindre skogbevuxna våtmarker.

Skog

I högt liggande lägen överväger hållmarkstallskog med undervegetation av t ex renlavar, mossor och olika ris. Dessa skogar har skogligt sett låg produktionsförmåga och kan antas ha relativt lång kontinuitet. På marker med svallsand finns tallskog med fältskikt av torr ristyp med bl a kråkris och ljung.

På moränmarker börjar granen konkurrera med tallen. Fältskiktet består ofta av blåbärsris, men vanligt är också fältskikt av lågörts- och grästyp. I dessa områden ökar också inslaget av blandbestånd där inslag av asp, björk och ek är typiskt.

I lägre liggande partier med leror är fältskiktet ofta mera örtrikt och andelen lövträd högre. I områden med hög grundvattenyta finns sumpskogar av gran, al eller glasbjörk. Strandskog av framför allt al förekommer i anslutning till Mälaren. Fältskiktet är ofta av högörtstyp.

Ädellövskog, främst av ek, finns framför allt i anslutning till Mälarsstranden. Ädellövskogen har oftast en lundflora, med stort inslag av vårbloommande arter.

Öppen mark

I anslutning till Dikartorps gård brukas marken som åker sedan många år tillbaka. Strax nordväst om torpet ligger en ängsmark som för många år sedan brukades som åker. Ängen håller nu på att växa igen.

Våtmarker

Våtmarkerna har liten utbredning i området. Vanligast är olika former av sumpskog och strandskog, som beskrivits ovan.

Värdefull flora

Områdets flora är till största delen den för regionen normala. Inom vissa mindre delområden finns emellertid rikare flora. Framförallt bör nämnas området med lundflora kring Dikartorpsbäcken samt de öppna strandpartier utefter Mälaren där bl a kungsängsliljan växer.

3.1.3 Djurliv

Faunan är tack vare områdets mångformighet relativt art- och individrik.

Bland intressanta fågelarter som häckar i området, kan nämnas skogsduva (hotkategori 4, hänsynskrävande) samt näktergal, svarthätta och härmsångare.

Däggdjursfaunan är den för regionen normala med exempelvis rådjur, fälthare, skogshare, räv och grävling. Förekomsten av mindre däggdjur, som fladdermöss och smågnagare, är inte särskilt inventerad. Grod- och kräldjursfaunan har heller inte inventerats, men kan antas vara den för regionen normala.

3.1.4 Vattenområden

Området gränsar till Mälaren, som därmed kan sägas prägla området både vad gäller landskapsbild och naturgeografi. Mälaren är Sveriges tredje största insjö, en före detta havsvik, som avsnördes från Östersjön på 1100-talet. Huvuddelen av tillrinningen sker i sjöns västra delar. Av stor betydelse för mälarevattnets kemiska sammansättning är förekomsten av kalkhaltiga jordar i Uppland och östra Västmanland.

Mälaren är till stor del påverkad av mänsklig verksamhet. Runt sjön ligger tätorter som Eskilstuna, Örebro, Västerås, Uppsala, Stockholm och Södertälje. Industriverksamheten är omfattande, liksom åkerbruket.

Mälarens stränder karaktäriseras på södra sidan i huvudsak av förkastningsbranter. På sjöns norra sida är stränderna däremot mera flacka. Typiskt för Mälaren är dess rikedom på öar, fjärdar och vikar, vilket ger intryck av att sjön består av många mer eller mindre avgränsade sjöar. Görvåln är namnet på den fjärd som gränsar till naturvårdsområdet.

Vattenkvaliteten i Mälaren har förbättrats de senaste decennierna, tack vare den utbyggnad och komplettering av de kommunala reningsverken som genomfördes under sjuttio-talet. Vattenkvaliteten i Mälaren är dock fortfarande sådan att det är motiverat med fortsatta åtgärder i syfte att minska halterna av, framför allt, växtnäringsämnen i tillrinnande vatten.

För närvarande består dock de akuta hoten mot Mälaren inte i första hand av kontinuerlig påverkan, utan mera av risken för katastrofer av typen tankbåtshaverier.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

Stor del av området är av riksantikvarieämbetet klassat som riksintresse för kulturminnesvården enligt 2 kapitlet 6 § lagen om hushållning med naturresurser m m.

Dikartorp är en av de tre gårdar som redan på 1530-talet lydde under Görvåln. Gården brukades som egen enhet fram till år 1818. Tyvärr finns ingen av den äldre bebyggelsen bevarad.

3.3 Markanvändning

3.3.1 Skogsbruk

All skogsmark i området har varit föremål för skogsbruksåtgärder. Av äldre kartmaterial framgår att många av de områden som nu är skogbevuxna tidigare nyttjades som betesmark. Skogsbete var då vanligt.

3.3.2 Jordbruk

Kring gården brukas en del åkermark för spannmålsodling sedan lång tid. Strax nordväst om torpet ligger en ängsmark som för många år sedan brukades som åker. Den håller nu på att växa igen.

3.3.3 Jakt och viltvård

Jakträtten innehas av markägaren.

3.3.4 Fiske

I Mälaren bedrivs yrkesfiske av fiskerättsarrendatorer medan sk fritt handredskapsfiske råder. Det innebär att allmänheten har rätt att utan fiskekort bedriva fritidsfiske med vissa fiskemetoder.

3.4 Tillgänglighet

Den väg som går genom området är avstängd för allmänhetens motorfordon.

Tillgängligheten till området är god. Områdets nås lätt av allmänheten via grusvägar avsedda för gång- och cykeltrafik. Parkering finns närmast vid Görvälns gård. Den för biltrafik avstängda vägen är öppen för cykeltrafik.

Anslutning med buss finns sommartid från Jakobsbergs station. Från Kallhälls pendeltågsstation kan området nås till fots.

3.5 Slitage- och störningskänslighet

Naturen i området är i allmänhet inte särskilt störnings- eller slitagekänslig. På väl-frekventerade hållmarksområden uppstår lätt slitage på moss- och lavvegetation, något som ändå bedöms vara ett mindre problem.

Syftet med förordnandet är att området ska utnyttjas för friluftslivsändamål där naturupplevelsen är en viktig faktor. Detta innebär att rekreationsområdet är känsligt för bullerstörningar, exempelvis från motorfordon, allmänflyg och skytte.

3.6 Anordningar för friluftslivet

Upplandsleden går genom området.

3.7 Inventeringar

Områdets natur har inventerats i ett flertal arbeten. Följande arbeten har legat till grund för föreliggande skötselplan:

- Allmän naturinventering över Järfälla kommun (Collinder och Lovén 1982)
- Naturinventering 1993, Järfälla kommun (Dahlberg och Totschning 1993)
- Tätortsnära skogsbruksplan över Görvälnområdet (Skogsvårdsstyrelsen, Vallentunadistriktet 1990)
- Fritidsskog i Järfälla. Historik naturtillstånd och sköselförslag (Kardell och Fiskesjö 1980)

3.8 Särskilda förordnanden

Stor del av området ingår i riksobjektet *Görväln-Lennartsnäs-Stäksön* som av riksantikvarie-ämbetet angivits vara av riksintresse för kulturminnesvården med stöd av 2 kapitlet 6 § lagen om hushållning med naturresurser m m (NRL).

Mälaren med strandområden har i 3 kapitlet 2 § i NRL angivits vara av riksintresse i sin helhet med avseende på turism och rörligt friluftsliv.

II PLANDEL

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Naturvårdsområdet ska skötas så att dess natur- och kulturvärden bevaras. Skötseln ska främja ett art- och individrikt växt- och djurliv. Särskild hänsyn ska tas till områdets värden för friluftslivet och det rörliga friluftslivet ska underlättas.

Några nya större anläggningar för friluftslivet ska inte iordningställas. Områdets naturgivna förutsättningar ska i första hand vara styrande för friluftslivets aktiviteter. Detta hindrar inte att mindre anläggningar, som rastplatser och cykelvägar, kan etableras.

Det är önskvärt att skogsbruket bedrivs i syfte att skapa en tilltalande rekreationsskog, och med stort hänsynstagande till områdets växt- och djurliv.

Det nuvarande jordbrukslandskapet ska bevaras genom att områden som för närvarande utnyttjas för jordbruk även fortsättningsvis ska brukas. Vissa igenvuxna kulturmarker, främst betesmarker, bör om möjligt restaureras.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Hävd av skogsmark

Mål:

Skötseln av skogsmarken ska syfta till att skapa och upprätthålla en omväxlande skog som är tilltalande för det rörliga friluftslivet och gynnar ett rikt växt- och djurliv.

Råd och riktlinjer:

Följande råd och riktlinjer gäller för skötseln av naturvårdsområdet skogsmarker.

- Skogliga impediment samt mindre kantzoner bör lämnas helt orörda.
- Vid slutavverkningar rekommenderas mindre hyggen om högst ca 2 ha. På lämplig mark bör föryngring ske genom självföryngring.
- Nytt hygge i kant med tidigare föryngringsyta bör inte upptagas så länge ungsbogen inte nått en medelhöjd av 2,0 meter.
- Vid plantering bör för området naturliga arter användas.
- Vid behov av markberedning ska så skonsamma metoder som möjligt användas.

- Relativt hög lövträdsandel eftersträvas vid alla skogliga åtgärder. Etablering av ädellövs-kog eller annan lövskog gynnas på härför lämpliga marker.
- Regelmässigt bör enstaka och/eller grupper av äldre träd (tall, lövträd) lämnas att växa in i kommande bestånd, där så är möjligt med hänsyn till stormrisk, föryngringssvårigheter o dyl (gamla ädellövträd lämnas alltid).
- Alla virkestransporter ska ske på sådant sätt att skador på mark och växtlighet minime-ras.
- Omfattande markskador ska alltid lagas.
- Stigar och rastplatser, viktiga diken och vattendrag samt frekventerade strandpartier rensas från röjnings- och avverkningsavfall.

1.2.2 Hävd av jordbruks- och annan kulturmark

Mål:

Jordbruksmarken i naturvårdsområdet ska bibehållas. Huvudsyftet är att hålla markerna öppna, att slå vakt om det traditionella odlingslandskapet samt att värna om växt- och djurliv knutet till dessa marker.

Råd och riktlinjer:

Följande råd och riktlinjer gäller för skötseln av naturvårdsområdet kulturmarker.

- Stängsel bör anpassas till landskapsbild och kultur-miljö. Stängselövergångar ska anordnas vid vägar och välfrekventerade stigar. Elstängsel och taggtråd bör undvikas. Elstängsel kan dock nyttjas för tillfälliga beten.
- Användningen av kemiska bekämpningsmedel inom jordbruket ska minimeras.
- Åkerholmar, odlingsrösen, skogsbyn m fl marginalmarker bör vårdas till förmån för växt- och djurlivet. Barrträd ska exempelvis inte tillåtas tränga ut lövträd på dessa marker. Ädellövträd samt bärande träd och buskar gynnas eller inplanteras.
- Jordbruksmark bör brukas genom åkerbruk.

1.2.3 Disposition och skötsel av vatten och strandområden

Mål:

Naturvårdsområdets vattenområden och vattendrag ska skyddas och bevaras för friluftslivet samt växt- och djurliv.

Råd och riktlinjer:

- Nya större badplatser, båthamnar eller dylikt ska inte anläggas inom naturvårdsområdet.
- Båtleder får hållas öppna genom slätter av vattenvegetation.

1.2.4 Fiske, jakt och viltvård

Mål:

Fiske och jakt ska kunna ske inom naturvårdsområdet. Jakt och fiske bör bedrivas på det sätt och i den omfattning som kan förenas med målen för friluftslivsutnyttjandet och befrämjandet av ett art- och individrikt djurliv.

Råd och riktlinjer:

Yrkesfiske bedrivs i Mälaren under överinseende av länsstyrelsens i Stockholm län fiskerienhet. Förordnandet om naturvårdsområde påverkar inte denna verksamhet.

S k fritt handredskapsfiske råder i Mälaren, vilket även gäller inom naturvårdsområdet. Således kan allmänheten i naturvårdsområdet bedriva fiske enligt de regler som gäller för det fria handredskapsfisket.

Jakt regleras av markägaren. För jakten gäller inga särskilda riktlinjer förutom de som fastställs i lagar och förordningar eller av markägaren.

1.2.5 Fauna- och floravård

För markanvändningsformer som jordbruk, landskapsvård och för skogsbruk krävs generella hänsynsregler för att slå vakt om växt- och djurliv. Dessa hänsyn anges i nedanstående riktlinjer. Särskilda hänsyn till sällsynta, störnings- eller slitagekänsliga arter anges under respektive skötselområde.

Mål:

Inom naturvårdsområdet ska ett art- och individrikt växt- och djurliv befrämmas.

Råd och riktlinjer:

Följande miljöer undantas från åtgärder:

- Gammal lågproduktiv hållmarksbunden tallskog av orörd karaktär.
- Mossar, alkärr samt strandskog och sumpskog med äldre lövträd.
- Mindre dungar av äldre lövträd insprängda i barrskog.

- Bergbranter med rasbrantskaraktär
- Små surdrogar och fuktstråk på skogsmark

Följande punktinsatser beaktas vid åtgärder:

- Högstubbar och äldre vindfällen sparas i lämpliga områden
- Avfall från avverkning kan med fördel kvarlämnas
- Döda och döende träd kvarlämnas där så är möjligt
- Gamla stenrösen skonas från åverkan
- Kemisk behandling av diken och vägrenar ska inte ske
- Fågellivet bör aktivt stödjas genom uppsättning av holkar, skyddande av boträd etc.

1.2.6 Disposition och skötsel av byggnader

Mål:

Nuvarande byggnader inom naturvårdsområdet ska hållas i ett skick som inte förfular landskapsbilden.

Råd och riktlinjer:

- Ägaren svarar för att byggnaden hålls i acceptabelt skick.
- Ombyggnader, tillbyggnader och nybyggnader ska ske i samråd med naturvårdsförvaltare.

1.2.7 Behandling av skötselområden

Naturvårdsområdet har indelats i skötselområden, varvid anges beskrivning, mål med skötseln samt åtgärder. För vissa områden ges detaljerade skötselanvisningar. För samtliga områden gäller de generella riktlinjer som angivits ovan i punterna 1.2.1 - 1.2.7

Vid skötseln av skogen förutsätts att särskild hänsyn tas till naturvårdens intressen enligt Skogsstyrelsens föreskrifter till skogsvårdslagen (SFS 1979:429 samt 1993:553).

Markägaren svarar för skogsskötseln.

Beskrivning av skötselområden

Numrering hänför sig till bilagd karta över skötselområden.

Skogsimpediment (hällmarker) är på kartan genomgående markerade genom skraffering och undantas från åtgärder.

Skötselområde 1

- Beskrivn Olika delbestånd av främst barrskog och barrblandskog i olika ålder, men också bestånd med högre lövandel
- Mål Barrblandskog, lövskog där så är lämpligt
- Åtgärd Skogsbruk enligt riktlinjer i 1.2.1.

Skötselområde 2

- Beskrivn Ädellövlund och blandskog. Ädellövområdet har höga naturkvaliteter, både med avseende på växt- och djurliv. Dikartorpsbäcken rinner genom området. Området har tidigare varit betesmark. Ädellövskogslagen gäller i området.
- Mål Ädellövskog, blandskog. Eventuellt kan delar av området betas. Fördjupade studier bör göras i det fall detta blir aktuellt
- Åtgärd Tills vidare bör ädellövskogen skötas genom att eventuell invandrande gran eller triviallöv avvecklas. I övrigt fri utveckling. Stigen hålls framkomlig.

Skötselområde 3

- Beskrivn F d åker
- Mål Öppen mark
- Åtgärd Åkerbruk, slåtter eller bete

Skötselområde 4

- Beskrivn Åkermark. Dikartorpsbäcken rinner genom området
- Mål Åkermark
- Åtgärd Jordbruk enl riktlinjer i 1.2.2

Skötselområde 5

- Beskrivn Stråk med lövkärr och fuktlövskog
- Mål Bevara lövkärret och fuktlövskogen orörda av naturvårdsskäl
- Åtgärd Stråket bör lämnas utan åtgärd.

Skötselområde 6

- Beskrivn Alsumpskog, dikad
- Mål Bevara sumpskogen orörd av naturvårdsskäl
- Åtgärd Området bör lämnas utan åtgärd.

Skötselområde 7

- Beskrivn Lövkärr
- Mål Bevara kärret orört av naturvårdsskäl
- Åtgärd Området bör lämnas utan åtgärd.

Skötselområde 8

Beskrivn	Gammal tallskog
Mål	Bevara gammal tallskog orörd av naturvårdsskäl
Åtgärd	Området bör lämnas utan åtgärd.

2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med naturvårdsområdet är att bevara ett tätortsnära naturområde och kulturlandskap av mycket stort värde för friluftslivet, samtidigt som områdets natur- och kulturvärden ska skyddas och vårdas. De naturgivna förutsättningarna för friluftslivet ska vara styrande för områdets utnyttjande.

Genom naturvårdsområdet går Upplandsleden. Nya större anläggningar för friluftslivet ska inte tillkomma.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

I beslutet för naturvårdsområdet anges att nya större anläggningar för fritidsändamål inte ska anläggas i området.

De nyttjandeformer som idag bedrivs kan kvarstå i fortsättningen.

Nedan anges riktlinjer och åtgärder för olika typer av anordningar/anläggningar och aktiviteter.

2.2.1 Tillgänglighet

Beskrivning: Området nås med bil genom infarter från Viksjö och Jakobsberg (Mälarvägen) samt till fots från Viksjö, västra Jakobsberg och Kallhäll. Kollektiva förbindelser finns bl a till pendeltågsstationerna Kallhäll och Jakobsberg, varifrån man med buss, cykel eller till fots kan ta sig ut i området. Parkeringsmöjligheter finns vid Görvålns slott.

Riktlinjer
/åtgärder: Ändring av nuvarande förhållanden är för närvarande inte aktuell.

2.2.2 Anordningar för friluftslivet

Stigar, leder

Beskrivning: Stigar och väg finns för promenader, cykling, löpning etc. Upplandsleden går genom området.

Riktlinjer: Behovet av nya spår och leder är inte särskilt stort.

Åtgärder: Ändring av nuvarande förhållanden är för närvarande inte aktuell.

Badplatser

Beskrivning: Inga större anlagda badplatser finns i området. Möjlighet till bad i Mälaren finns dock vid de naturliga stränderna, särskilt där stranden utgörs av hällar.

Riktlinjer: Ändring av nuvarande förhållanden är för
/Åtgärder: närvarande inte aktuell.

Ridstigar

Beskrivning: Ridning förekommer för närvarande i mycket liten utsträckning i området.

Riktlinjer: Ridning kräver särskilda ridstigar för att inte konflikter ska uppstå med annat friluftsliv och för att onödigt markslitage ska undvikas. Ridstigar får enligt föreskrifterna inte anläggas utan miljö- och hälsoskyddskontorets tillstånd.

Åtgärder: Ändring av nuvarande förhållanden är för närvarande inte aktuell.

2.2.3 Renhållning

Naturvårdsförvaltaren svarar för renhållningen inom naturvårdsområdet när det gäller soptunnor, städning kring rastplatser m m.

2.2.4 Information

I området ska finnas informationstavlor vid lämpliga platser, såsom entréer, etc. Vägvisare för allmänheten ska finnas uppsatta. En folder med information om naturvårdsområdet kommer att tas fram. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för dessa uppgifter.

2.2.5 Utmärkning

Naturvårdsområdet ska märkas ut av naturvårdsförvaltaren. Utmärkningen består i gränsmarkering, som utförs enligt svensk standard (SIS 03 15 22). Skyltningen av stigar, leder etc utföres enligt svensk standard (SIS 03 15 22 och SIS 03 12 11) och enligt naturvårdsverkets anvisningar.

3. TILLSYN OCH SAMRÅD

3.1 Tillsyn

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för tillsynen över naturvårdsområdet. För tillsynen bör en särskild tillsynsman utses som ska föra dagbok där iakttagelser och åtgärder noteras.

3.2 Samråd

Vid naturvårdsförvaltningen ska förvaltaren fortlöpande samråda med miljö- och hälsoskyddskontoret och markägarna.

Marken förvaltas av fastighetsägarna enligt den fastställda skötselplanen. Planering av åtgärder, exempelvis i skogsbruket, ska ske i samråd med naturvårdsförvaltaren.

Vid planerade åtgärder för underhåll av ledningar och ledningsgator bör naturvårdsförvaltaren informeras i förväg. Vid akuta åtgärder bör naturvårdsförvaltaren snarast underrättas om vilka arbeten som utförts.

4. DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera sådana åtgärder som inte räknas som kontinuerligt underhåll. Vid dokumentationen ska anges:

- Plats för åtgärden
- Åtgärdens art
- Tidpunkt för åtgärdens utförande
- Eventuell notering om åtgärdens effekt
- Kostnader för naturvårdsförvaltningen

Dokumentationen ska utgöra underlag vid en eventuell revidering av skötselplanen.

5. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

5.1 Finansieringsplan

Järfälla kommun står för alla kostnader i samband med naturvårdsförvaltningen.

5.2 Ekonomisk plan (undantas från fastställelsen)

Se bilaga 3:3.

6. LITTERATURLISTA

Boverket 1989. Skogen i kommunal planering. Boverket, Stockholm

Collinder och Lovén 1982. Vägvisare till naturen i Järfälla. Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Järfälla

Collinder och Lovén 1983. Allmän naturinventering, Järfälla kommun. Miljö- och hälsoskyddskontoret, Järfälla

Dahlberg och Totschning 1993. Naturinventering 1993, Järfälla kommun. Miljö- och hälsoskyddskontoret och Tekniska kontoret, Järfälla kommun.

Järfälla kommun, arbetsgruppen för Västra friområdet 1988. Förslag 1988-08-26

Kardell och Fiskesjö 1980. Fritidsskog i Järfälla. Historik, nutillstånd och skötselplan. Rapport 19.1980. Avd för landskapsvård, lantbruksuniversitetet, Uppsala

Källman och Nygren 1991. Järfälla kulturhistoriska miljöer. Järfälla kommun och Stockholms läns museum.

Lagbok i miljö rätt den 1 juli 1989. Sammanställd av Gabriel Michanek. Allmänna förlaget, Stockholm

Länsstyrelsen i Stockholms län 1987. Inrättande av naturreservatet Västra Järvafältet i Järfälla kommun. Beslut 1987-04-22

Naturvårdsverket 1989. Naturreservat och naturvårdsområde. Allmänna råd 89:3. Naturvårdsverkets förlag, Stockholm

Naturvårdsverket 1982. Skötselplaner för naturvårdsobjekt. Råd och riktlinjer 1982:2. Naturvårdsverkets förlag, Stockholm

Nordisk ministerråd 1987. Nærrekreation - friluftsliv og fysisk planlægning i Norden. Miljörapport 1987:4: Nordisk ministerråd, Köpenhamn

Planverket 1988. Om naturresurslagen - en orientering. Planverket, Stockholm

Riksantikvarieämbetet 1987. Områden med kulturvärden av riksintresse i Stockholms län. Beslut 1987-11-05

Storstockholms gröna bälte. Regionplane- och trafikkontoret, Stockholms läns landsting 1990

DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER

<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>
<u>Objekt nr</u>	<u>Utförd åtgärd</u>	<u>År Månad</u>	<u>Kostnader kr</u>	<u>Finansie- ring</u>	<u>Intäkter kr</u>	<u>Ev notering om åtgärdens effekt etc</u>

Bilaga 2:2

Gränslinje för naturvårdsområdet
Stadsgränslinje
Förslagsgränslinje

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

REV. 1995.01.13

JÄRFÄLLA KOMMUN
TEKNISKA KONTORET
Park- och naturvårdsavd.
Kontor / Rät LBT

NATURVÅRDSOMRÅDET
GÖRVÄLN
SKÖTSELOMRÅDE

[illegible]